

Kan man måle effekten af hospitalsklovne?

Næstformand i Dansk Selskab for Medicinsk Humor
Karen Meldgaard & hospitalspædagog Mette Sorang Kjær

Odense Universitetshospital, Børneafdelingen

Et sygt barn forbliver sygt, hvis der udelukkende ordineres ro, renlighed og regelmæssighed. Hospitalsklovnens virke og tilstedeværelse er med til at vende blikket ud mod verden, så det indlagte barn forbliver en del af verden udenfor. Hospitalsklovnen kommer ind som en figur – en ven, der er til at stole på – set med barnets øjne. Øjeblikket fanges og vækker som oftest smil og glæde. Personalet er derimod i en situation, hvor de nødvendigvis må overraske med ofte smertefulde undersøgelser og behandlinger.

Hospitalsklovnen kommer ikke med falde på halen humor, men med en stille, empatisk kommunikation med det enkelte barn, hvor følelserne får lov at komme frit frem. Hospitalsklovnen legaliserer både smerte, sorg og glæde hos barnet.

Hospitalsklovnens erfaringer og etårige uddannelse gør, at enhver stemning fornemmes og gribes, så ingen små patienter pådattes hospitalsklovnens tilstedeværelse, hvis dette ikke ønskes. Erfaringerne fra de mere end ti år, hvor der har været hospitalsklovne i Danmark er, at selv i livets alvorligste situationer kan en hospitalsklovn give et barn fred og ro i sindet ved at give lov til at tale – også om døden – i sammenhænge, hvor forældrenes sorg og gråd kan være en hindring for det hensyntagende barn.

Igen og igen har erfaringerne i Foreningen Danske Hospitalsklovne med de ca. 30 uddannede hospitalsklovne vist en tydelig effekt på det indlagte barns humør og dermed evne til at mestre svære sygdomsforløb. Men det er en følelsesmæssig erfaring, der ikke alene kan bruges som dokumentation for effekten af hospitalsklovnene.

Igangsætning af projektet

Derfor tog *Karen Meldgaard*, der dengang var leder af Foreningen Danske Hospitalsklovne, i foråret 2006 initiativ til at etablere et forskningsprojekt i samarbejde med et større sygehus. Ideen blev beskrevet og udsendt til de større børneafdelingers ledelse. Og det var »først til mølle« med tilbagesvar, der var gældende. Odense Universitetshospital ved overlæge *Mogens Heil*, Børneafdelingen, meldte øjeblikkeligt tilbage med et positivt, interesseret svar.

Der blev nedsat en arbejdsgruppe, som

Hospitalsklovnen Liva alias sygeplejerske Lene Kragh.

VIDENSKAB OG PRAKSIS | STATUSARTIKEL

bestod af en børneoverlæge, en børnesygeplejerske, to hospitalspædagoger, en hospitalsklovner og lederen af Danske Hospitalsklovne samt en konsulent fra Forskningsafdelingen. Her endes man om at opdele projektet i en kvantitativ og en kvalitativ vurdering i nævnte rækkefølge. Derefter var der mange diskussioner om, hvilke områder der skulle måles på. Det skulle være områder, hvor gentagelserne var tilstrækkeligt hyppige til, at man kunne etablere kontrolgrupper og målgrupper.

Forskning i udlandet på dette område

På San Camillo Hospital i Rom, Italien, undersøgte man i 2003 effekten af brugen af hospitalsklovner på 86 børn i alderen 6-12 år fordelt på en kontrolgruppe og en målgruppe. Børnene havde alle respirationsproblemer. Her benyttede man sig af forskellige test - blodtryk, temperatur, hjertefrekvens og lungefunktion før og efter hospitalsklovnens besøg. En endelig analyse viste entydig forbedring på alle test i målgruppen sammenlignet med kontrolgruppen, som ikke havde besøg af hospitalsklovn. F.eks. var indlæggelsestiden to dage kortere i gennemsnit hos børnene med hospitalsklovner - sammenlignet med kontrolgruppen uden klovner.

Det samme resultat kom man frem til i en skotsk undersøgelse, der blev gennemført på Glasgows Yorkhill Hospital i 2004.

Odense Universitetshospital

Forskningsafdelingen på Odense Universitetshospital foreslog, at beskrivelserne af effekter skulle måles på følgende grupper af personer:

- på børnepatienterne, f.eks. i form af effekt på barnets oplevelse af behandlingsforløbet, effekt på blodtryk, varighed af feber, hjertefrekvens, respiration, varighed af indlæggelse, afslapninger, smerter m.v.
 - på de pårørende, f.eks. i form af deres oplevelse af hospitalsopholdet
 - på personalet, f.eks. i form af deres arbejdstilrettelæggelse og stressniveau.

Forskningsafdelingen identificerede allerede eksisterende videnskabelig litteratur på området. Der findes

kun yderst begrænset materiale på området om anvendelse og effekt af hospitalsklovner, hvorfor det overordnet kunne være interessant at belyse, om hospitalsklovnens som humoristisk figur er et »terapeutisk« virkemiddel med en fysiologisk og/eller psykologisk effekt.

De valgte metoder

Det første skridt blev taget af hospitalspædagog *Mette Sorang Kjær* på Børneafdeling H7, som udarbejdede et oplæg til spørgeskemaer til personale og hospitalsklovner. Uddelingen og indsamlingen af spørgeskemaer til hospitalsklovner er dags dato stadig undervejs.

Herefter skulle næste trin sættes i gang - måling af hospitalsklovnens effekt på børnene på Børneambulatoriet, hvor en større gruppe børn kommer på mandage for at få foretaget botulinumtoksinindsprøjtninger. En mandag fungerer de fremmødte børn som målgruppe med hospitalsklovner og den næste mandag som kontrolgruppe uden hospitalsklovner.

Botulinumtoksinindsprøjtninger anvendes som bekendt til børn med spastiske lammelser for at give musklerne mulighed for at slappe af. Behandlingen udføres med flere injektioner i musklerne, hvilket er ubehageligt og smertefuldt for barnet. Derfor gives som oftest beroligende midler inden behandlingen. Ved effekt af behandlingerne gentages disse efter 3-8 måneder gennem en årrække afhængigt af effekten af botulinumtoksin og barnets specifikke symptomer, alder o.a. Netop på Odense Universitetshospital er der børn i behandling løbende.

Hospitalsklovn Liva, alias *Lene Kragh*, som også er uddannet sygeplejerske, beretter, at det kræver empati og situationsfornemmelse som klovner at aflæse situationen og derefter komme i tæt kontakt med barnet ind imellem samtale og behandling ved læge, sygeplejerske og fysioterapeut. Men i teamet, der består af læge, sygeplejerske, fysioterapeut og klovner, er der efterhånden udviklet et meget vellykket og respektfuldt samarbejde.

Et eksempel fra botulinumtoksinambulatoriet

En 11-årig pige møder til botulinumtoksinbehandling. Hun er meget spastisk, sidder i kørestol og har ikke gangfunktion, endvidere er tale og hørelse påvirket, men ellers er hun ret velfungerende. Hospitalsklovn Liva skaber kontakten med barnet allerede i venterummet, hvilket er uhyre vigtigt. Pigen morer sig og lægger hovedet på skrå, synes klovnen er skør og siger ja til at få klovnen med ind til lægen.

Hospitalsklovn Liva sætter sig stille i baggrunden i behandlingslokalet, mens forældre og læge taler sammen. Hun har mimisk kontakt og laver kun lydlose ting, mens de snakker. Herefter får pigen sløvende medicin, klovnen og pigen laver fredelige ting, mens medicinen virker, og pigen ligger nu på maven på briksen og skal have 12 injektioner.

Der er mange mennesker tilstede: far og mor, læge, sygeplejerske, fysioterapeut, som holder hende, så indsprøjt-

VIDENSKAB OG PRAKSIS | STATUSARTIKEL

Figur 1. Daniel som var patient på H3.

ningerne bliver præcise, mens de roser hende og fortæller, hvor dygtig hun er. De roser hende næsten alt for meget, for hvorfor skal hun være dygtig til det? Klovn Liva har stadig kontakt med barnet og i et højt toneleje udbryder hun: »Sådan siger jeg også til min lillebitte hund – så dygtig du er, så dygtig du er«. Pigen bryder ud i latter – og de voksne overgiver sig og griner med af det absurde – alt imens der stikkes de 12 steder i hendes ben.

Det at spejle barnet og kommentere de absurde ting, det oplever, giver barnet en oplevelse af accept. Barnet kan på den måde hjælpes til at mestre det at være i en krævende og traumatiserende situation.

Status

Der evalueres på forløbet med hospitalsklovn, og resultat og konklusion vil foreligge, når det fastsatte antal behandlinger for undersøgelsen er nået.

Selv om de børneafdelinger, der benytter hospitalsklovne, ikke er i tvivl om effekten, så håber vi, at disse undersøgelser (og måske ender de som forskningsprojektresultat) kan medvirke til, at omkostningerne til brugen af hospitalsklovne kan dækkes af det offentlige. I dag dækkes omkostningerne af betænksomme pengegivere, fonde og virksomheder overalt i landet. Til projektet her på Odense Universitetshospital er omkostningerne dækket af fynske pengegivere, som har gjort det muligt at gennemføre det.

Korrespondance: Karen Meldgaard, Fredericiavej 88E, DK-7100 Vejle.
E-mail: meldgaard-media@mail.dk

Interessekonflikter: Ingen

Guldorn fra sprog!

Må vi gerne omtale århusianerne sådan?

På transplantationsområdet blev der i 2007 etableret et nationalt center for donation fra hjernedøde med sæde ved Skejby Sygehus.

Relevant tomhed

Det kunne dreje sig om, at man ikke måler det, som er relevant hos disse patienter, altså manglende indholdsvaliditet.

Misbrug af patienten

Endvidere viste undersøgelsen, at der for visse patientgrupper var risiko for, at pc'en generede patienten, når denne blev brugt meget.

Slanke siv i weekenden

Sammenhængen mellem morgenmadsvaner og overvægt i hverdagen blev analyseret.

Kan de ikke gå hjem og drikke?

Kort rådgivning af patienter med et stort alkoholforbrug i det primære sundhedsvæsen.

Lesbiske i cølibat

Det kan være så slemt, at kvinders seksuelle samliv er umuligt.

De fleste bruger vist også urin

Nasal spray er ikke længere anbefalet til sengevædning.

Længe leve it-teknologien

Den estimerede diagnostiske værdi af DVT-score ad modum Wells.

Lad amatørerne komme til

Toksicitet har været registreret af professionelle, hvilket har ført til fejl- og navnlig underrapportering.

Som de puder dog stirrer!

Patienten stiller sig derefter på en blød overflade, f.eks. en pude med åbne øjne.

Kan vi så være sikre på, at de er syge?

... såfremt morbiditet og morbiditet er lav.

Og hvilket kontinent hører Danmark til?

Et øget alkoholforbrug, som det ses i Europa og Danmark i de seneste år, fører i samme retning.

Hellere sikkerhed end mænd

Desuden viste vores undersøgelse, at kvindelige jægere i højere grad fokuserede på sikkerhed end deres mandlige kollegaer.